

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta (VN/24069/2026)

Paikallisvoima ry kiittää työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi sähkömarkkinalain muuttamisesta. Paikallisvoima pitää tärkeänä sähköverkon kapasiteetin tehokasta hyödyntämistä sekä sitä, että sähköistyminen, teolliset investoinnit, uusiutuvan energian tuotanto, sähkövarastot ja uudet sähkönkäyttökohteet voidaan liittää verkkoon mahdollisimman sujuvasti.

Ehdotettu etusijamenettely on merkittävä muutos nykyiseen toimintatapaan, sillä siinä määriteltäisiin lainsäädännöllä, missä järjestyksessä erilaiset hankkeet saavat käyttöönsä sähköverkon kapasiteettia ja miten verkon kehittämistä kohdennetaan.

Paikallisvoima ry korostaa, että verkkokapasiteetin niukkuuteen ei voida vastata pelkästään hallinnollisella etusijamenettelyllä. Kapasiteettia syntyy vain investoimalla verkkoon. Mikäli lailla halutaan verkkoyhtiöiden toteuttavan nykyistä ennakoivampia investointeja, myös valvontamallin on mahdollistettava ja kannustettava niitä. Muutoin verkkoyhtiöille asetetaan uusia vaatimuksia ilman, että sääntely samalla mahdollistaa niiden toteuttamisen edellyttämät investoinnit.

Paikallisvoima ry haluaa korostaa, että nykyisissä valvontamenetelmissä ja verkkoyhtiöiden kehittämissuunnitelmissa otetaan jo huomioon mahdolliset asiakkaiden ilmoittamat investointitarpeet julkisen kuulemismenettelyn kautta. Kuulemismenettely toteutetaan kahden vuoden välein. Oikeasuhtainen keino on viedä kehittämissuunnitelmamääräyksiä pidemmälle nykyisestä.

Mahdollisen etusijamenettelyn käyttöönotto kesken kehittämissuunnitelmien tarkastelukauden voi synnyttää ristiriitoja jo hyväksytyjen investointisuunnitelmien, toimitusvarmuusinvestointien sekä muiden verkon vahvistamisinvestointien kanssa. Lakiesityksessä ei ole arvioitu riittävästi, miten uusi menettely vaikuttaisi käynnissä olevaan verkkosuunnitteluun, investointien priorisointiin tai niiden valvontaan.

Paikallisvoiman mukaan kehittämissuunnitelmien tulee säilyä ensisijaisena välineenä verkon kehittämistarpeiden arvioinnissa. Etusijamenettelyn tulee tukea kehittämissuunnitelmaprosessia eikä johtaa tilanteeseen, jossa sen perusteella tehty investointisuunnittelu ohitetaan.

Kehittämissuunnitelmamenettely ei ole vielä muodostunut loppuasiakkaille riittävän tunnetuksi kanavaksi tuoda investointitarpeitaan verkkoyhtiöiden tietoon. Siksi on tärkeää, että mahdollinen etusijamenettely tukee nykyisiä kehittämissuunnitelmaprosesseja eikä luo niiden rinnalle erillistä menettelyä.

Kehittämissuunnitelmia tulee samalla kehittää siten, että ne mahdollistavat nykyistä paremmin ennakoivat verkkoinvestoinnit. Näin voidaan vastata sekä sähköistyvän yhteiskunnan kasvaviin tarpeisiin että mahdollisen etusijamenettelyn edellyttämään pitkäjänteiseen verkkosuunnitteluun.

Paikallisvoima ry:n mukaan verkkokapasiteetin niukkuuteen tulee ensisijaisesti vastata mahdollistamalla ennakoivat verkkoinvestoinnit sekä investointeihin kannustava sääntely kehittämissuunnitelmissa. Näin kapasiteettipulaa voidaan ehkäistä etukäteen sen sijaan, että niukkuutta hallitaan liittyjien välisellä etusijamenettelyllä. Etusijamenettelyn tulee olla rajattu poikkeusmenettely niihin tilanteisiin ja niille alueille, joilla sähköverkon kapasiteetista on todellista ja todennettua niukkuutta, eikä sitä tule soveltaa alueilla, joilla verkkokapasiteettia on riittävästi kaikkien liittyjien tarpeisiin, tai mikäli hankkeet eivät ole mukana kehittämissuunnitelmissa. Paikallisvoima ry pitää tärkeänä, että yhteiskunnan toimivuuden ja huoltovarmuuden kannalta kriittiset kohteet kuuluvat etusijamenettelyn ensimmäiseen etusijaryhmään riippumatta niiden liittymätehosta tai verkkotasosta. Lisäksi eri verkkotasojen tarpeet tulee huomioida etusijamenettelyssä, sillä pienimmillä jakeluverkkotasolla liittymistarpeet kohdistuvat usein kriittisiin toimintoihin.

Kapasiteettikartat ja liittämiselvöllisyys löytyvät jo lainsäädännöstä, viranomaisohjeet tarpeen

Lakiluonnoksen mukaan etusijamenettelyä sovellettaisiin kaikkiin tarjouspyyntöihin riippumatta siitä, onko verkossa todellista kapasiteettiniukkuutta. Jakeluverkonhaltijoilla on lain määräämä velvollisuus julkaista yhtiön omalla verkkosivustolla kolmen kuukauden välein tietoja verkon käytettävissä olevasta siirtokapasiteetista ja perusteista tämän kapasiteetin laskemiseksi.

Lisäksi jakeluverkonhaltijoilla on sähkömarkkinalaissa säädetty liittämiselvöllisyys. Etusijamenettelyn tavoitteena on liittymishakemusten käsittelyn ja kapasiteetin kohdentamisen nopeuttaminen, mutta se ei yksin mahdollista verkon fyysistä rakentamista tai vahvistamista samalla aikataululla. Tämän vuoksi lainsäädännössä tulisi selkeästi kuvata etusijamenettelyn suhde verkkoyhtiöiden liittämis- ja verkonkehittämisvelvollisuuksiin, jotta sääntelyn tavoitteet ja käytännön toteutus ovat keskenään johdonmukaiset.

Paikallisvoima ry korostaa, että jo voimassa olevassa sähkömarkkinalaissa huomioidaan useita samoja toimenpiteitä mitä uusi ehdotettu lainsäädäntö ehdottaa tehtäväksi myös etusijamenettelyn osalta. Näemmekin tarpeelliseksi, että lain jatkovalmistelussa yhdistetään jo käytössä oleva toimenpiteet. On tärkeää, että etusijamenettely ei luo päällekkäisiä toimenpiteitä olemassa olevaan lainsäädäntöön. Paikallisvoima katsoo, että nykyisellään liittämiselvöllisuuden, verkon kehittämisvelvollisuuden ja etusijamenettelyn välinen suhde jää esityksessä osin epäselväksi.

Ehdotettu sääntely siirtäisi verkkoyhtiöille merkittävän määrän uusia valvonta- ja tulkintatehtäviä. Verkonhaltijoiden olisi muun muassa määritettävä liittymien pääasiallinen käyttötarkoitus, luokiteltava hankkeet etusijaryhmiin, arvioitava niiden kehitysastetta sekä valvottava jousto- ja tuotantositoumusten toteutumista. Erityisesti pienissä ja keskisuurissa verkkoyhtiöissä menettely voi aiheuttaa lisäresurssitarpeita aikana, jolloin yhtiöt toteuttavat samanaikaisesti mittavia sähköverkon vahvistusinvestointeja. On tärkeää varmistaa, ettei uusi hallinnollinen menettely sido asiantuntijaresursseja tavalla, joka hidastaa niiden investointien suunnittelua ja toteutusta, joilla kapasiteettiniukkuutta tosiasiallisesti ratkaistaan.

Paikallisvoima katsoo, että sääntelyn soveltamisen tulee perustua valtakunnallisesti yhdenmukaisiin ja riittävän yksityiskohtaisiin viranomaisohjeisiin. Muutoin vaarana on, että hankkeita arvioidaan eri tavoin eri puolilla Suomea, mikä heikentää oikeusvarmuutta, tasapuolista kohtelua ja sääntelyn ennakoitavuutta. Sääntelyssä on lisäksi määriteltävä, milloin niukkuustilanteen katsotaan alkavan ja päättyvän, millä verkkotasolla ja maantieteellisellä alueella sitä arvioidaan sekä millä perusteilla etusijamenettelyn soveltaminen aloitetaan ja lopetetaan. Koska menettelyn onnistunut toimeenpano edellyttää laajaa viranomaisohjausta ja valtakunnallista yhtenäisyyttä, tulee valmistelu soveltamisohjeiden, tietovaatimusten ja käytännön menettelytapojen määrittämiseksi käynnistää viipymättä. Samalla on varmistettava, että Energiavirastolla ja muilla toimivaltaisilla viranomaisilla on tehtävän hoitamiseen riittävät resurssit.

Ennakoivat verkkoinvestoinnit kehittämissuunnitelmissa ensisijaiseksi ratkaisuksi

Verkkokapasiteetin puutteeseen tulee ensisijaisesti vastata mahdollistamalla verkon ennakoiva kehittäminen tulevaa liittymiskysyntää varten. Sähköistyminen ja uudet teolliset investoinnit edellyttävät, että verkkoyhtiöt voivat vahvistaa verkkoa ennen kysynnän täysimääräistä toteutumista. Pitkäjänteinen ja investointeihin kannustava sääntely ehkäisee kapasiteettipulaa tehokkaammin kuin järjestelmä, jossa niukkuutta hallitaan pysyvästi liittyjien keskinäisellä etusijajärjestyksellä.

Paikallisvoima ry esittää, että etusijamenettelyä voidaan käyttää osana kehittämissuunnittelua, rajattuna ja tilapäisenä keinona silloin, kun kapasiteettia ei ole mahdollista lisätä riittävän nopeasti. Siitä ei kuitenkaan tule muodostaa ennakoivia verkkoinvestointeja korvaavaa toimintamallia eikä pysyvää tapaa jakaa niukkuutta liittyjien kesken.

Vaikutukset verkkoyhtiöiden kehittämissuunnitelmiin on arvioitava tarkemmin

Lakiehdotuksen 19 §:ssä etusijaryhmät ja etusijajärjestys sidotaan suoraan verkon kehittämisvelvollisuuteen. Etusijamenettely ei siten ohjaisi ainoastaan tarjouspyyntöjen käsittelyä ja kapasiteetin tarjoamista, vaan myös sitä, missä järjestyksessä verkkoa kehitetään eri liittymistarpeita varten. Samalla verkkoyhtiöiden voimassa olevat kehittämissuunnitelmat on laadittu nykyisen sääntelyn mukaisesti. Viimeisimmät kehittämissuunnitelmat ovat olleet asiakkaiden kuultavina vuonna 2026, ja ne ulottuvat usean vuoden ajanjaksolle.

Lakiesityksessä ei ole arvioitu riittävästi, miten uusi etusijajärjestelmä vaikuttaisi verkkoyhtiöiden kehittämissuunnitelmiin, investointien priorisointiin ja Energiaviraston harjoittamaan valvontaan. On epäselvää, voiko verkkoyhtiö joutua poikkeamaan kehittämissuunnitelmastaan etusijamenettelyn vuoksi ja samalla perustelemaan poikkeamia jälkikäteen valvontaviranomaiselle.

Paikallisvoima katsoo, että etusijamenettelyn, kehittämissuunnitelmien ja valvonnan välinen suhde tulee määritellä selkeästi. Etusijamenettelyn noudattamisesta ei saa aiheutua verkkoyhtiöille uusia tai päällekkäisiä selvitys- ja raportointivelvollisuuksia.

Erä käsittelyjen aikataulut ja valtakunnallinen yhteensovittaminen

Lakiluonnoksen mukaan etusijaryhmiin 2–4 kuuluvat tarjouspyynnöt käsitellään etusijaryhmäkohtaisissa erissä kaksi kertaa vuodessa. Verkonhaltijoiden tulee sovittaa erien ajankohdat ja käsittely yhteen siltä osin kuin hankkeiden toteuttaminen edellyttää toisen verkonhaltijan sähköverkon kapasiteettia.

Lakiluonnoksesta ei käy riittävän selvästi ilmi, toteutetaanko eräksittely valtakunnallisesti yhteisellä aikataululla vai verkkoyhtiökohtaisesti. Avoimeksi jää myös se, miten kantaverkon ja jakeluverkkojen etusijamenettelyt, aikataulut ja tiedonvaihto sovitetaan käytännössä yhteen. Erilaiset aikataulut ja menettelytavat voivat johtaa siihen, että samanlaisia hankkeita käsitellään eri tavoin eri puolilla Suomea. Tämä voi heikentää sääntelyn ennakoitavuutta, liittyjien tasapuolista kohtelua ja investointihankkeiden oikeusvarmuutta. Kehittämissuunnitelmissa on käytössä samanaikainen valtakunnallinen jakeluverkonhaltijoiden velvollisuus pyytää konsultaatiota asiakkailta kahden vuoden välein toukokuussa.

Hallituksen esitys antaa kantaverkon haltijalle suuren päättäväisyyden koskien kapasiteetin liitettävyyttä. Jakeluverkonhaltijoille kapasiteetin tarve tulee etusijaryhmän 1 asiakkailta sekä olemassa olevien asiakkaiden tehonkorotuksista. Paikallisvoima pitää perusteltuna, että verkkotasojärjestys otetaan huomioon etusijamenettelyssä. Alue- ja jakeluverkonhaltijan kapasiteettitarpeen tulisi lähtökohtaisesti tulla arvioituksi ennen yksittäisiä kantaverkkoyhtiön liittymähankkeita, sillä alemman tason verkonhaltija välittää kapasiteettia useille asiakkaille ja mahdollistaa siten laajemman joukon investointeja kuin yksittäinen liittyjä. Tällä voidaan edistää sähköverkon kokonaistehokasta käyttöä ja varmistaa, että eri verkkotasoihin tukeutuvilla hankkeilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet toteutua.

Etusijamenettely ei saa johtaa tilanteeseen, jossa yksittäiset verkkoyhtiöt joutuvat ratkaisemaan sääntelyn tulkintaan liittyviä kysymyksiä ilman valtakunnallisesti yhtenäisiä pelisääntöjä. Paikallisvoima katsoo, että Energiaviraston tulee laatia etusijamenettelyn soveltamisesta valtakunnallisesti yhtenäiset ja riittävän yksityiskohtaiset menettelyohjeet.

Joustojen ja joustavien liittymisratkaisujen huomioiminen

Lakiluonnoksessa todetaan, että joustositoumus voidaan toteuttaa myös sähkönkäyttökohteen kulutusjoustona. Esityksestä ei käy riittävän selvästi ilmi, millaiset kulutusjouston muodot hyväksytään joustositoumukseksi ja miten niiden tuottama verkkohyöty arvioidaan.

Erityisesti olisi hyödyllistä täsmentää, miten sähkökattiloiden todennettu keskeytettävyyden, lämpövarastojen hyödyntäminen, lämmöntuotannon siirtäminen vaihtoehtoisin tuotantomuotoihin sekä muut vastaavat järjestelyt huomioidaan joustona suhteessa sähköntuotantoon perustuviin ratkaisuihin. Sääntelyn sanamuoto painottuu joustavaan sähköntuotantokapasiteettiin, vaikka joustositoumus voidaan esityksen mukaan toteuttaa myös epäsuorasti kulutusjoustona.

Ehdotetut etusijaryhmät perustuvat pitkälti liittymän nimellistehoon ja käyttötarkoitukseen. Nämä eivät kuitenkaan yksin kuvaa liittymän todellista vaikutusta sähköverkon kuormitukseen tai verkon vahvistamistarpeeseen. Esimerkiksi joustava sähkökattila ja jatkuvasti täydellä teholla toimiva datakeskus voivat kuormittaa sähköverkkoa täysin eri tavoin, vaikka niiden liittymisteho olisi sama.

Myöskään tuotantositoumuksessa edellytetty sähkön vuosittaisen kulutuksen kattaminen uudella sähköntuotannolla ei välttämättä vähennä liittymän tarvitsemää siirtokapasiteettia. Esimerkiksi tuulivoimatuotanto ei poista täysimääräistä tehontarvetta tilanteissa, joissa tuotantoa ei ole saatavilla.

Etusijamenettelyssä tulisi siksi painottaa liittymän todellista vaikutusta sähköverkon mitoittaviin käyttötilanteisiin sekä sopimuksellisesti ja teknisesti todennettavissa olevaa joustokykyä. Kapasiteetin arvioinnin tulee perustua verkon todellisiin teknisiin rajoituksiin eikä pelkästään liittymän nimellistehoon tai vuosittaiseen energiataseeseen.

Myös joustavien liittymissopimusten asemaa olisi perusteltua täsmentää. Jos verkonhaltijalla on mahdollisuus rajoittaa liittymän ottotohoa kapasiteettiniukkuuden aikana, vähentää tämä hankkeen verkolle aiheuttamaa kapasiteettitarvetta. Tällaisten joustoratkaisujen vaikutus hankkeen luokitteluun ja etusijaan olisi hyvä arvioida osana jatkovalmistelua.

Paikallisvoima katsoo, että lainsäädännön tulee mahdollistaa pysyvät joustavat liittymissopimukset ja niitä tukevat verkkotariffit. Todennettavissa oleva ja sopimukseen perustuva jousto tulee voida ottaa huomioon liittymiskapasiteetin määrittelyssä, etusijaluokittelussa sekä verkon kehittämistarpeiden arvioinnissa. Paikallisvoima korostaa, että kulutusjoustopuolen, varastoinnin ja muiden kysyntäpuolen joustopuolen tulee olla tasavertaisesti hyödynnettävissä tuotantopuolen joustopuolen rinnalla.

Ehdotettu sääntely laajentaisi verkkoyhtiöiden tehtäväkenttää merkittävästi. Verkonhaltijoille asetettaisiin vastuita, jotka liittyvät liittymien sitoumusten arviointiin ja todentamiseen. Tehtävät ovat luonteeltaan lähellä viranomaistehtäviä ja poikkeavat verkkoyhtiöiden perustehtävästä sähköverkon suunnittelijana, rakentajana, ylläpitäjänä ja kehittäjänä.

Tasajako ei kaikissa tilanteissa johda kapasiteetin tehokkaaseen hyödyntämiseen

Ehdotetun 20 g § mukainen jäljellä olevan verkkokapasiteetin tasajako ei kaikissa tilanteissa johda kapasiteetin tehokkaaseen hyödyntämiseen. Liittymishankkeilla voi olla teknisiä tai taloudellisia vähimmäistehorajoja, joiden alittuessa hanketta ei voida toteuttaa. Tasajako voi tällöin johtaa kapasiteetin varaamiseen hankkeille, jotka eivät tarjotulla teholla ole toteuttamiskelpoisia.

Verkonhaltijalle tulisi antaa mahdollisuus kohdentaa jäljellä oleva kapasiteetti ennalta määriteltyjen, avoimien ja syrjimättömien perusteiden mukaisesti siten, että kapasiteetti saadaan mahdollisimman tehokkaasti käyttöön. Arvioinnissa tulisi voida huomioida hankkeiden toteuttamiskelpoiset vähimmäistehot sekä vaiheittaisten ja joustavien liittymien mahdollisuudet.

Valvontavastuu tulee määritellä selkeästi

Lakiluonnoksen mukaan verkonhaltijan olisi valvottava jousto- ja tuotantositoumusten noudattamista koko liittymän käyttöajan. Verkonhaltijalla olisi lisäksi oikeus purkaa liittymissopimus, jos liittymä on olennaisesti laiminlyönyt sitoumuksen eikä ole oikaissut rikkomusta kohtuullisessa määräajassa.

Paikallisvoima pitää ongelmallisena, että verkkoyhtiöille osoitetaan näin laaja ja pitkäaikainen valvontavelvollisuus.

Lakiluonnos siirtää verkkoyhtiöille uusia valvonta- ja arviointitehtäviä, vaikka niillä ei välttämättä ole pääsyä tehtävien hoitamiseksi tarvittaviin markkina-, tuotanto- ja sopimustietoihin. Erityisesti tuotantositoumusten toteutumisen tai sopimusjärjestelyjen arviointi voi edellyttää tietoja, jotka eivät ole verkkoyhtiön saatavilla tai joiden luovuttamiseen liittyy liikesalaisuus- ja kilpailuneutraaliteettikysymyksiä. Lisäksi liittymissopimuksen purkaminen ja siihen liittyvä viiden vuoden sijoittaminen alimpaan etusijaryhmään ovat merkittäviä seuraamuksia. Niiden edellytysten tulee ilmetä laista täsmällisesti eikä niiden soveltamista tule jättää yksittäisten verkkoyhtiöiden tapauskohtaisen tulkinnan varaan. Paikallisvoiman näkemyksen mukaan jakeluverkkoyhtiöillä ei ole mahdollista täyttää esitettyä valvontavelvollisuutta, vaan valvonta tulee keskittää viranomaistehtävää suorittavalle taholle.

Jälkikäteinen viranomaisvalvonta

Jakeluverkonhaltijat voivat jo nykyisin toteuttaa liittymissopimuksia hyvinkin nopealla aikataululla. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa, ettei jälkikäteinen etusijaluokituksen uudelleenarviointi johda tilanteeseen, jossa alempaan etusijaryhmään sijoitettu hakija myöhemmin katsoo olleensa oikeutettu korkeampaan etusijaan ja hakee muutosta tehtyyn päätökseen. Mahdollisesta muutoksenhausta ei tulisi seurata jo toteutetun liittymissopimuksen purkamista, eikä siitä saisi aiheutua kustannuksia tai muita seuraamuksia alkuperäisen päätöksen perusteella toimineelle verkkoyhtiölle.

Kantaverkkoyhtiön määrittämien alueiden merkitys ja vaikutukset hankkeisiin ovat epäselviä

Lakiluonnoksen mukaan tuotantositoumuksessa yksilöidyn voimalaitoksen on sijaittava kantaverkon siirtorajoitusten kannalta samalla alueella kuin sähkönkäyttökohde. Kantaverkonhaltija määrittäisi ja julkaisisi nämä alueet sekä niiden muodostamisperusteet. Tarjouspyyntöön sovellettaisiin sitä aluejakoa, joka on voimassa käsittelyn alkaessa.

Paikallisvoima katsoo, että aluejakoa koskevia periaatteita tulisi täsmentää. Lakiluonnoksesta ei käy riittävän selvästi ilmi, miten alueet muodostetaan, kuinka laajoja ja pysyviä ne ovat eikä millä perusteilla aluejakoa voidaan myöhemmin muuttaa. Lisäksi jää epäselväksi, miten aluejaon muutokset vaikuttavat vireillä oleviin hankkeisiin, hankkeiden etusijajärjestykseen sekä jo tehtyihin investointi- ja sähkönhankintapäätöksiin.

Aluejaon määräytymisperusteet ja muutosten vaikutukset tulee määritellä riittävän selkeästi, jotta hankkeiden asema säilyy ennakoitavana. Erityisesti tulee varmistaa, että aluejako perustuu kantaverkon teknisiin siirtorajoitteisiin eikä synnytä epäselvyyttä suhteessa sähkömarkkinoiden tarjousalueisiin tai vaikutelmaa uusien kansallisten hinta-alueiden muodostamisesta.

Lakiesityksen 20 g § mukaan verkonhaltijan tulee varata etusijaryhmän 1 ennakoidun kehityksen edellyttämä kapasiteetti ennen kapasiteetin tarjoamista muille etusijaryhmille. Esityksessä ei kuitenkaan riittävästi täsmennetä, mille ajanjaksolle kapasiteettivaraus tulee mitoittaa tai millä perusteilla tulevaa kysyntää arvioidaan.

Lisäksi käytettävissä oleva verkkokapasiteetti muuttuu jatkuvasti uusien liittymien, tuotannon, kulutuksen sekä verkkoinvestointien seurauksena. Etusijamenettelyn tulee perustua ajantasaiseen ja liittymispistekohtaiseen tekniseen arviointiin. Ennakoitujen kapasiteettivarausten laskentaperusteet, tarkastelujakso ja päivittämismenettely tulee määritellä selkeästi. Samalla on mahdollistettava varatun kapasiteetin tilapäinen hyödyntäminen joustavilla liittymissopimuksilla silloin, kun se ei vaaranna ensisijaisiksi määriteltyjen liittymien toteuttamista.

Voimaantulo ja verkkoyhtiöiden valmistautumisaika

Paikallisvoima ry katsoo, että ehdotuksen vaikutuksia suhteessa voimassa olevaan sääntelyyn olisi tarpeen arvioida nykyistä perusteellisemmin. Erityisesti tarkasteltaviksi tulisi ottaa lain suhde kehittämissuunnitelmien kokonaisuuteen, verkkoyhtiöiden liittämisvelvollisuuteen, kapasiteettitiedon julkaisemista koskeviin velvoitteisiin sekä ennakoiden verkkoinvestointien suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027. Aikataulu on erittäin tiukka suhteessa menettelyn laajuuteen ja verkkoyhtiöille ehdotettaviin uusiin tehtäviin. Paikallisvoima katsoo, että verkkoyhtiöille tulee varata riittävä siirtymä- ja valmistautumisaika. Menettelyä ei tule ottaa käyttöön ennen kuin valtakunnalliset soveltamisohjeet, tietovaatimukset, vastuunjako ja verkkoyhtiöiden väliset yhteensovittamismenettelyt sekä mahdollinen valvontamallin uudelleentarkastelu on toteutettu. Nykyinen valvontajakso on voimassa 2027 vuoden loppuun.

Lakiesityksen siirtymäsäännösten mukaan etusijaryhmiin 2–4 kuuluvien liittymishakemusten ensimmäinen eräkäsittely tulisi toteuttaa viimeistään 31.12.2027. Tämä mahdollistaa tilanteen, jossa suurten liittymishankkeiden käsittely viivästyy lähes vuodella lain voimaantulosta, vaikka sähköverkossa olisi vapaata kapasiteettia. Tällaista investointeja hidastavaa siirtymävaihetta ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Liittymishakemuksia tulee voida käsitellä jatkuvasti silloin, kun käytettävissä olevasta kapasiteetista ei ole tosiasiallista kilpailua. Mikäli eräkäsittely otetaan käyttöön, ensimmäinen käsittelykierros tulee järjestää huomattavasti esitettyä aikaisemmin.

Paikallisvoima katsoo, että sähköverkon kapasiteettihaasteisiin tulee ensisijaisesti vastata mahdollistamalla ennakoivat verkkoinvestoinnit sekä hyödyntämällä olemassa olevaa verkkokapasiteettia mahdollisimman tehokkaasti. Verkkosäätelyn tulee tukea pitkäjänteistä verkon kehittämistä ja kannustaa ennakoiviin investointeihin ennen kuin kapasiteettipula muodostuu kasvun esteeksi. **Etusijamenettelyn tulee olla oikeasuhtainen ja tarkkarajainen menettely, jota sovelletaan vain todellisissa kapasiteettiniukkuustilanteissa osana kehittämissuunnittelun kokonaisuutta. Koska kyse on merkittävästä uudesta sääntelymekanismista, sen toimivuutta, vaikutuksia ja tarpeellisuutta olisi arvioitava määräajan kuluttua lain voimaantulosta. Menettelyn pysyvyyttä ei tulisi pitää itsestäänselvyyttenä, mikäli kapasiteettihaasteisiin voidaan vastata tehokkaammin verkkoinvestoinneilla, joustoratkaisuilla tai muilla markkinaehtoisilla keinoilla.** Menettelyn perusteiden, soveltamisalueiden ja arviointikriteerien tulee olla valtakunnallisesti yhdenmukaiset, ja niiden toimeenpanoa varten Energiaviraston tulee antaa selkeät soveltamisohjeet. Lisäksi Euroopan unionissa käydään parhaillaan neuvotteluja kesällä 2026 julkaistusta asetusehdotuksesta (COM(2026) 600 final), jossa käsitellään muun muassa sähköverkkoon liittymistä koskevien pyyntöjen priorisointiperusteita. Paikallisvoima katsoo, että myös tästä syystä valmistelulle ja siirtymäajalle tulisi varata riittävästi lisäaikaa. Näin voidaan varmistaa, että kansallinen sääntely voidaan sovittaa yhteen tulevan EU-säätelyn kanssa ja toteuttaa kerralla tarkoituksenmukaisella ja pitkäjänteisellä tavalla.

Paikallisvoima pitää tärkeänä, että sähkömarkkinasäätely tukee sähköistymistä, investointeja ja alueellista elinvoimaa koko Suomessa. Verkkokapasiteettia koskevan sääntelyn tavoitteena tulee olla kapasiteettiniukkuuden poistaminen ennakoivalla verkon kehittämisellä, ei niukkuuden pysyvä hallinnointi.

Paikallisvoima ry

Lisätiedot:

Toiminnanjohtaja, Annukka Saari annukka.saari@paikallisvoima.fi

Edunvalvontapäällikkö Jari Nykänen, jari.nykanen@paikallisvoima.fi